

Forfatter: Lange, Julius Henrik

Titel: BREV TIL: Kleisdorff, Letzer FRA: Lange, Julius Henrik (1869-10/1869-12)

Citation: Lange, Julius Henrik: "BREV TIL: Kleisdorff, Letzer FRA: Lange, Julius Henrik (1869-10/1869-12)", i *Breve fra Julius Lange*, Nordiske Forlag, s. 38. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002320804-000-shoot-L0023208040000026.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Breve fra Julius Lange

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

TIL ADJUNKT L. KLEISDORFF (i

Aarhus

).

Falkoneralleen 13. Fredag Aften. [slutn. af 1869].

Kære Kleisdorff!

Det gør mig ondt, at jeg ikke skulde være hjemme igaar. Jeg har tænkt paa i de allerførste Dage at holde mig hjemme og slet ikke gaa til Byen, da jeg har en Del Arbejde, som gaar raskere fra Haanden, naar det ikke skal afbrydes ved disse vidtløftige Hejser til Hovedstaden. Vil De ikke se herud en Aften, medens De er her endnu, og drikke en Kop The og ryge en Cigar i al Tarvelighed? De er vel ikke. saa sikker at trætre i »Tre Hjorter«, da rejsende Herrer for det meste ere ude om Dagen. For ikke at forsinke Svaret paa Deres Forespørgsler skal jeg hidsætte følgende, som ikke er meget.

Lübkes »Grundriss« er i hvert Fald en ganske praktisk Bog og vil kunne gøre Dem en eller anden Tjeneste. Der lindes forøvrigt, hvis De søger et praktikabelt Lommekompendium, et saadant af Förster. Jeg husker ikke Titlen, men den vil være let at opspørge, i hvert Fald paa Gennemreisen gennem Tyskland. Jeg vil betinget anbefale Dem Burckhardt: Der Cicerone (gælder kun for Italien), som er godt, livfuldt skrevet og indeholder en hel Del gode kritiske Bemærkninger, men rigtignok en hel Del, som er altfor flot og ubetænksomt. Den vil læses i Italien. For Opholdet i Rom vil jeg indstændig anbefale Dem den saakaldte »lille Bunsen« : Platner & Urlichs: Beschreibung Roms (udmærket godt Udtog af det store Værk Beschr. der Stadt Rom, hvis Hovedredaktør Bansen var). En lille Kende forældet hist og her, tør og kompendiøs, men fuld af reelle og solide Oplysninger (maa læses i Rom selv). Overbecks »Pompeji«, som maaske bedst læses herhjemme, kender De muligt; man skal ikke foragte den Bog, hvor stor en Laps vist ellers Hr. Overbeck er. Braun: »Museen und Ruinen Roms« s. 39 har jeg ingen Respekt for og har ingen Gavn havt af. Förster har begyndt at udgive Geschichte der ital. Malerei; jeg har kiget i den 1ste Del, som først er kommen for nylig; den er vist lærerig. Ellers Hovedværkerne: Lemonniers Udgave af Vasari — Crowe & Cavalcaselle: History of Painting in Italy, de ville maaske være Dem for vidtløftige før Rejsen.

Hvad specielt den antike Kunst angaar, saa er jeg i Forlegenhed med at anbefale Dem noget. Overbecks »Geschichte der griech. Plastik« forekommer mig at være en altfor løs og snakkesalig Bog til at tilfredsstille Mennesker, som ville anvende deres Tid godt. Den indeholder en stor Mængde, som efter min Mening er fejl, men derfor kan det jo maaske gerne være rigtigt. Brunn: »Geschichte der griech. Künstler« vil ikke have stor Betydning paa en Rejse til Italien. Den behandler alene de litterære Kilder, er sprænglærd og propfuld af Hypoteser. Efter min Mening er det bedste Grundlag endnu den Dag idag Müllers Arkæologi (den historiske Del) og 1ste Del af hans Denkmäler. Paa visse Punkter forældet, men aandfuld, bevidst og behersket. I Italien er der heller ikke kommet meget vigtigt til, som ikke lindes hos Midler. Efter min Mening er det forøvrigt det uheldige ved hele denne Videnskab, at den véd altfor meget, at den for tidlig har afgjort en Mængde Spørgsmaal, som i Virkeligheden ere og skulle holdes aabne. En Mand med Deres latinske og græske Dannelse vil upaatvivlelig have Frihed og Ret til at betragte Tingene meget mere efter sit eget Hoved, end han i Begyndelsen selv er tilbøjelig til at tro, fordi der findes trykte Meninger om det altsammen. Jeg taler naturligvis her om den kunsthistoriske Side af Sagen; den rent arkæologiske tør jeg ikke ytre nogen Mening om, undtagen forsaavidt som de to Ting hænge temmelig meget sammen.

Glem ikke i Rom hyppigt at besøge det franske Akademis Gibssamling; De vil der træffe mange Ting, som ere udmærkede Supplementer til Originalerne i de romerske Samlinger. Mourier (Bravos Sekretær og Bibliothekar i skandinavisk Forening, forøvrigt min gode Ven; vil der kunne give Dem adskillig Oplysning om, hvorfra Tingene stamme og hvad de ere. Hvis De ikke paa Rejsen gennem Tyskland kommer gennem Berlin eller s. 40 Dresden, hvor der findes gode Samlinger af Afstøbninger over de atheniensiske Marmore i British Museum, saa tjener til Underretning, at der ogsaa findes Afstøbninger over dem i Rom (i en Kunstog Haandværksskole i Ripetta — hvis De kan skaffe Dem Adgang dertil; det kan næppe blive vanskeligt). Ran saamange Permessioer til Dem, som De kan overkomme, til Villa Albani og Villa Ludovisi; skaan endelig ikke Bravo¹ i den Henseende, og gem ikke disse Ting tilsidst! Glem ikke Palazzo Massimi for Diskuskasterens Skyld, heller ikke Gravene paa Via Latina!

Den af Holm foreslaaede Fordeling af Deres Tid finder jeg fuldkommen rigtig; naturligvis vilde det være endnu bedre at være længere Tid paa ét Sted. Neapel maa have en god Tid, da der er saa mange Udflugter, foruden Museet, som jo grænser til det mageløse. De kan ikke være bekendt at komme hjem uden at have gjort en Udflugt til Pæstum. Pompeji vil tage en Ugestid. Bryd Dem ikke for meget om de moderne Malerier i Museet i Neapel; alt det bedste er samlet i to smaa Værelser (til venstre for Trappen); det andet er Mellemgods. Men de antike Malerier, Bronzer og alle Utensilierne o. s. v. fra Herculaneum og Pompeji ere jo af højeste Interesse (de skaarne Stene ej at forglemme). Glem hverken Capo di Monte eller botanisk Have (et Akacietræ henne ved en Mur til højre)! Spild ellers ikke Tiden med Neapels Kirker (undtagen Incoronata og S. Martino)! Hils Sorrent hundredre Millioner Gange fra mig og min Kone (la Cocumella, gut, aber nicht billig). Drukn ikke i Boms og Florents's Gallerier! Sæt Dem for Himlens Skyld ikke det afsindige Formaal at se alt! Vær hver anden eller hver tredie Dag hele den lange Formiddag i Vatikanet (og forkøl Dem ikke); se de store *Antiker, *Etrurernes, Ægypternes, Vaserne, *Loggiaerne, **Stanzerne, *Nicolaus V's Kapel, **

Lange, Julius Henrik, *Breve fra Julius Lange*,

Malerisamlingen, ***det Sixtinske Capel, Bibliotheket o. s. v. o. s. v.! De faar nok at gøre der. Lær Michelangelos Loft i det Sixtinske Kapel og de t o midterste Stanzer udenad; De vil ikke fortryde det! Den uhyre Antiksamling er jo af noget blandet Værd. Gaa en 5 à 6 Gange i det kapitolinske Museum, lær Stuen med den døende Fægter godt udenad, det er næsten altsammen af Rang i den Stue! Gaa mindst 4 Gange i Villa s. 41 Ludovisi; der findes glimrende Ting i den inderste Stue; mindst 3 Gange i Villa Albani (især øverste Etage), mindst 3 Gange i Villa Borghese! — Forsøm ikke at samle Fotografier; foruden at man faar gode Ting, er selve det at købe dem og gennemgaa dem en udmærket Øvelse i Memorering. Lad Dem af Malerisamlinger nøje med Palazzo Borghese og Pal. Doria (navnlig de inderste lange Gallerier); tag det andet med, hvis De gider — De glemmer det dog et Par Dage efter! Simplificer det hele noget for ikke at blive tosset i Hovedet! Driv noget om i Colosseum og s... i Arkaderne, det er en af Livets bedste Nydelser!

Hvis De ellers ikke har paatænkt at opholde Dem i Bologna, saa tjener til Underretning, at, hvis De passerer Byen med Banetog fra Florents midt paa Dagen, gør det der en Standsning paa omtrent en Time (saaledes var det i det mindste ifjor). Gaa hurtig ud af Waggonen, lad Dem ikke friste af Middagsmaden, men gaa lige til Droskerne, slaa en Klo i en af dem og sig til Kusken: »all' Academia delle belle Arti, sbrigatevi!!!« Køreturen er ikke saa kort, men der er Tid nok. Naar De saa kommer til Porten, saa lad Kusken vente og betal ham ikke; lad Portneren vise Dem op i Galleriet og lige hen til Rafaels Cæcilie, se i Bo og Mag et Kvartér paa Billedet, gaa ned igen til Drosken og kør til Banegaarden! De faar maaske endda en 5 Minutter til at fouragere og kan være glad ved at have plukket den bedste Blomst af Bolognas Herligheder. Min Hustru og jeg have selv gjort Turen, saa jeg véd, at den kan gøres.

Venedig maa ses.

Kender De Passavants »Rafael«? De vil læse 1ste Bind med Interesse; men vogt Dem for hans Fortolkning af »Skolen i Athen«!

Grimm: Michelangelos Leben er en affekteret, men underholdende Bog.

Burckhardt: Geschichte der Benaissance in Italien kender jeg ikke; jeg har set den rose meget.

Vogt Dem for den store Taines : Philosophie de l'Art en Italie!

Dette var nu et og andet i en skøn Uorden. De har selv forlangt Baad af mig og kan ikke optage, hvad jeg her har skrevet, som Vigtighed.

s. 42 Hils Mourier meget fra mig og se at faa ham noget med Dem! Han kender Tingene godt og har et øvet og godt Blik; han er især inde i Renæssancens Arkitektur og Maleri.

Deres hengivne
Jul. Lange.

Under Opholdet i Florents maa De tage Dem en Dag til Pisa.